

تاج محل، یکی از عجایب هفتگانه جدید در جهان

بر اساس روایات تاریخی باقی مانده، شاه جهان همسر سوم خود با نام ممتاز محل را بسیار دوست داشت و پس از مرگش آرامگاهی برای وی ساخت تا یاد و خاطره اش را زنده نگه دارد.

بر اساس روایات تاریخی باقی مانده، شاه جهان همسر سوم خود با نام ممتاز محل را بسیار دوست داشت و پس از مرگش آرامگاهی برای وی ساخت تا یاد و خاطره اش را زنده نگه دارد.

تاج محل یکی از مشهورترین آثار تاریخی دنیاست. این بنا در واقع آرامگاهی است بسیار زیبا و خاص که در شهر آگرا در کشور هندوستان و در نزدیکی شهر دهلی پایتخت این کشور بوده و یکی از عجایب هفتگانه جدید در جهان شناخته می‌شود.

بنای مشهور تاج محل که یکی از ارزشمندترین آثار معماری در دنیاست، در زمان سلسله بابرین هندوستان که همزمان با پادشاهان صفویه در ایران حکمرانی می‌کردند و توسط شاه جهان پادشاه مشهور این سلسله ساخته شده است.

ساخت بنای تاج محل در سال ۱۶۳۲ میلادی برابر با ۱۰۴۲ خورشیدی آغاز شده و در سال ۱۶۴۸ میلادی برابر با ۱۰۵۸ خورشیدی به پایان رسید و محوطه سازی و ساخت باغ این آرامگاه تا پنج سال پس از آن ادامه داشته و در سال ۱۶۵۳ میلادی ساخت مجموعه کامل به پایان رسید. در ساخت این آرامگاه هزاران هنرمند و صنعتگر مشغول کار بودند.

در حقیقت این بنا هدیه شاه جهان به همسر خود بوده و جسد وی و همسرش در این محل دفن شده اند. بر اساس روایات تاریخی باقی مانده، شاه جهان همسر سوم خود با نام ممتاز محل را بسیار دوست داشت و پس از مرگش آرامگاهی برای وی ساخت تا یاد و خاطره اش را زنده نگه دارد. آرامگاه تاج محل و محوطه اطراف آن در کنار رود بزرگ یامونا قرار داشته و مساحتی در حدود ۴۰۵ هکتار را در بر می‌گیرد که مقبره ممتاز محل درست در مرکز مجموعه قرار گرفته و خود ساختمان اصلی مقبره از ۵۸ متر بلندا و ۵۶ متر پهنا برخوردار است.

بنای مرمری بزرگ آرامگاه تاج محل روی تخته سنگ مربعی شکل بزرگی از جنس مرمر به اندازه صد متر در صد متر ساخته شده و دارای گلدسته‌ها و ایوان‌های متقارن است که زیبایی بنا را دوچندان کرده است. این تقارن به گونه ای دقیق و زیبا اجرا شده که از هر سمت که به آن نگریسته شود، یک تصویر یکسان دیده خواهد شد. در هر یک از گوشه‌های این سکوی مربع شکل مناره ای به بلندی ۴۲ متر بر پایه ای هشت ضلعی خودنمایی می‌کند که بالای آن گلدسته قرار دارد.

پلان بنا هشت ضلعی نامتساوی است که چهار ضلع آن بزرگ تر از چهار ضلع دیگر بوده و نزدیک به ۵۵ متر است. هر یک از این اضلاع دارای طاق‌نما هستند که در چهارچوب ایوان نمایان شده و چهار ایوان در چهار جهت اصلی بنا قرار گرفته اند که بلندی هر کدام ۳۲.۲۴ متر است. قوس‌های هر ایوان دارای نقش‌های گل و بوته بر زمینه مرمری پرچین کاری شده و بر پیشانی و دو سوی پیش تاق‌ها در قاب بندی زیبا سوره یاسین به خط ثلث دیده می‌شود. در دو سوی ایوان‌های اصلی و بر زاویه‌های بنا، شانزده منارگونه باریک می‌توان دید که نوک آنها همانند غنچه نیلوفر آبی است.

در سراسر دیواره‌های این بنای عظیم آیات قرآنی با خطوط زیبا خوشنویسی شده اند. از سوره‌هایی که در تزئینات این بنا به کار رفته می‌توان به سوره‌های ناس، فتح، شمس، الملک، المرسلات، التکویر، الانفطار، الانشقاق، الفجر، الضحی، الشرح، التین، البینه، الاخلاص اشاره کرد.

گنبد بنا از نوع گنبدهای دو پوسته پیازی شکل است که بر بالای بخش مرکزی بنا قرار گرفته و بلندای آن از سطح زمین نزدیک به ۷۴ متر است. در چهار سوی گنبد و روی بام، چهارتاقی‌های کوچکی وجود دارند که دارای گنبدهای کلاه فرنگی هستند. قابل توجه است که درون آرامگاه نیز همانند نمای بیرونی آن از مرمر سفید پوشیده شده و ازاره‌های آن نیز مرمرین و آراسته به نقش‌های برجسته گل و گیاه هستند.

بر اساس مستندات تاریخی ممتاز محل یا ارجمند بانو بیگم، سومین همسر شاه جهان بوده و در نزد شاه جهان بسیار محبوب بود. ممتاز محل در زمان به دنیا آوردن چهاردهمین بچه اشان به نام گائوها را بیگم در سال ۱۶۳۱ میلادی از دنیا می‌رود و شاه جهان که اندوه بزرگی را متحمل شده بود، تصمیم به ساخت آرامگاهی برای یادبود همسرش گرفت و ساخت این بنا را که در برخی منابع تاریخی به درخواست ممتاز محل از وی بود را به مرحله اجرا گذاشت. بنای تاج محل نخستین و مهم ترین نمونه معماری اسلامی دوره مغول در هند است که سبک معماری آن ترکیبی از سبک‌های معماری ایران، ترکیه و هند است.

همه سطح نمای بیرونی بنای آرامگاه با سنگ مرمر پوشیده شده و بنایی یک دست سفید رنگ و زیبا را به نمایش می‌گذارد و با وجود گنبد سفید رنگ بنا ساختاری از مجموعه ای یکپارچه را در برابر دیدگان ترسیم می‌کند. قبر ممتاز محل نیز از سنگ مرمر پوشیده و تزئین شده است.

به طور کلی طراحی و ساخت این بنا زیر نظر معماران شاهنشاهی زمان خود بود و گروهی خاص سرپرستی هنرمندان، صنعتگران و معماران این بنا را بر عهده داشتند که شامل ابوالکریم مأمور خان، مکرمات خان و استاد احمد لاهوری بودند. استاد احمد لاهوری طراح اصلی این آرامگاه به حساب می‌آمده است. هنرمندان و صنعت گران این بنا از ایران، هند و عثمانی بوده اند. دو نفر از هنرمندان ایرانی که در ساخت این آرامگاه شرکت داشتند، امانت خان شیرازی و محمد خان شیرازی بودند. در منابع تاریخی ذکر شده است که امانت خان شیرازی خوشنویس این بنا بوده که نوشته‌های این بنا را با خط ثلث در رنگ مشکی بر بدنه سفید رنگ مرمرین بنا نقش داده است.

در لحظه ورود به مجموعه تاج محل می‌توان به ترتیب چهارسو بازار را به نظاره نشست و پس از گذشت از فضایی رابط که میدان جلوخانه است به باغ مجموعه رسید که باغی بسیار زیبا و دلنشین است و نمادی از باغ‌های اصیل ایرانی را به نمایش می‌گذارد و پس از گذشتن از باغ، می‌توان به آرامگاه و در درون آن به مزار ممتاز محل دست یافت.

باغ تاج محل همانند باغ‌های ایرانی ساخته شده که بسیار زیباست و معماری دوره صفوی ایران را در هند به نمایش می‌گذارد. گل رز و نرگس زرد از گل‌هایی است که به فراوانی در این باغ دیده می‌شود و در کنار آنها تعداد درختان میوه نسبت به درختان تزئینی نیز بسیار زیاد است. شاه جهان در سال‌های پیاپی زندگی خود توسط فرزندش از حکومت خلع شده و به قلعه آگرا تبعید می‌شود. وی که به صورت محترمانه در این قلعه زندانی بوده و حق خروج از آن را نداشته، اقامتگاه خود را به گونه ای انتخاب می‌کند که منظره و چشم انداز اقامتگاه وی، بنای آرامگاه همسرش یعنی مجموعه تاج محل بود. در نهایت خود شاه جهان نیز پس از مرگ در کنار همسرش به خاک سپرده می‌شود.

این بنا در سال ۱۹۸۳ در سازمان میراث جهانی یونسکو به ثبت رسید.

منبع: جهان نیوز